

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий морський гуманітарний інститут
Кафедра українознавства, історико-правових та мовних дисциплін

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни: «Історія української культури»

Освітній рівень	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>	
Програма навчання	<i>Освітньо-професійна</i>	
Галузь знань	<i>03</i>	<i>Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>035</i>	<i>Філологія</i>
Освітня програма	<i>«Технічний переклад у сфері морського бізнесу»</i>	
Цикл дисципліни	<i>Природничо-наукова</i>	
Курс та семестр	<i>1 курс, 1 семестр</i>	
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ECTS / 90 академічних годин</i>	
Види аудиторних занять	<i>лекції, практичні заняття</i>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	–	
Форми контролю	<i>Залік</i>	

Викладачі:

Михайлуца Микола Іванович – доктор історичних наук; професор; michailuca@ukr.net; внутр. тел. 5-17

Левченко Валерій Валерійович – кандидат історичних наук; доцент; levchenko_lav@ukr.net; внутр. тел. 5-17

Метою дисципліни «Історія української культури» є формування у студентів системи знань про основні етапи генези національної культури; звернення до витоків культури українського народу та до загальнолюдських цінностей; орієнтація молоді на поважне ставлення до національно-культурних досягнень та особливостей розвитку матеріальної і духовної культури; ознайомлення студентів з сучасними підходами до вивчення національної культури. Вивчення курсу має допомогти молодому поколінню пізнати не тільки історію української культури, а й усвідомити її глибинні зв'язки зі світовим культурним простором.

Програмні результати навчання:

ПРН02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН03. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН04. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН05. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти знає:

- місце і роль української культури в розвитку світової культури;
- усвідомлювати самотність та оригінальність української культури;
- ключові поняття, її структуру та функції;
- основний зміст і характерні риси культурних епох (світоглядні засади та ціннісні орієнтації);
- еволюцію культури у період первісної доби;
- взаємозв'язки стародавньої української культури з античною культурою;
- умови виникнення, особливе та спільне у культурі Київської Русі;
- світоглядні та стильові особливості середньовічної української культури та Європи;
- взаємовпливи українського Відродження з ренесансною культурою західноєвропейського культурного простору;
- розвиток художніх стилів української культури XVII–XVIII ст.;
- досягнення української культури XIX ст., характеристику нових мистецьких стилів цього періоду;
- основні тенденції розвитку української культури в XX–XXI ст.;
- культурні надбання окремих культурних епох і визначних діячів культури;

Здобувач вищої освіти вміє:

- розкрити діалектику зовнішніх впливів і оригінальних рис в українській культурі;
- визначити витоки відповідної культурної епохи та особливості її еволюції;
- провести порівняльний аналіз культурних епох та визначити їх своєрідність;
- розрізняти основні напрямки культури;
- аналізувати основні риси і прояви різних мистецьких стилів;
- оцінювати ступінь впливу на формування культури різних історичних періодів суспільних, політичних, ідеологічних, економічних факторів;
- порівнювати прояви української культури з іншими культурними регіонами світу, знаходити спільні та особливі риси;
- класифікувати явища культури за їх історичною значимістю, національною приналежністю і стильовими особливостями;
- формувати власне ставлення до процесів та стилів української культури та висловлювати власну думку з цього приводу;
- аналізувати перспективи розвитку української культури;
- застосовувати знання отримані у процесі вивчення курсу «Історія української культури» на інших предметах навчальної програми та у повсякденному житті.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Вступ. Витоки української культури	2			4
2	Тема 2. Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави	4	2		8

3	Тема 3. Українська культура XIV – першої половини XVII ст.	2	2		8
4	Тема 4. Культура українського народу в другій половині XVII – кінця XVIII ст.	2	2		8
5	Тема 5. Українська культура XIX – початку XX ст.	4	2		12
6	Тема 6. Українська культура XX ст.	4	2		12
7	Тема 7. Культура України на рубежі XX–XXI ст.	2			8
Всього		20	10		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. В чому полягає значення культурної спадковості, культурного генофонду у формуванні та розвитку культури?
2. Дайте характеристику самобутнім загальним рисам культури українського народу.
3. Проаналізуйте духовний розвиток племен трипільської культури та його значення.
4. Визначте характерні особливості скіфської культури і культури народів Північного Причорномор'я та Криму.
5. Дайте оцінку матеріальній та духовній культурі племен дослов'янської доби.
6. Проведіть аналіз ранніх форм культури на східнослов'янських землях.
7. Поясніть суть першої релігійної реформи Великого князя Володимира та її значення.
8. Дайте характеристику основних центрів давньоруської культури.
9. Розкрийте значення осередків культурного життя Київської Русі.
10. Поясніть роль християнізації як рушія нового культурного процесу.
11. Дайте оцінку культурі Київської Русі як джерелу культури українського народу.
12. В чому полягало історико-культурологічне значення християнізації Київської Русі?
13. Визначте цивілізаційну роль Візантії в розвитку української культури.
14. Зробіть аналіз спадщини матеріальної культури Київської Русі.
15. Назвіть культурно-освітніх діячів Київської Русі та їх внесок у розвиток культури.
16. Розкрийте значення слов'янської писемності в контексті світової культури.
17. Поясніть культурологічне значення літературних пам'яток Київської Русі.
18. Визначте місце архітектури і образотворчого мистецтва Київської Русі в контексті світової культури.
19. Дайте оцінку розвитку культури Київської Русі періоду феодального роздрібнення.
20. В чому полягає зв'язок культурної спадщини Київської Русі та сучасності?
21. Поясніть суть духовної культури Галицько-Волинської держави.

22. Зробіть характеристику розвитку архітектури та містобудівництва в Галицько-Волинській державі.
23. Дайте аналіз основним факторам впливу на розвиток української культури в литовсько-польську добу.
24. Опишіть історико-культурологічне значення виникнення та діяльності братств.
25. Дайте характеристику впливу Берестейської унії на розвиток української культури.
26. Визначте місце та роль козацтва в розвитку культурного життя українського народу.
27. Назвіть основні ознаки та здобутки української культури XIV–XVI ст.
28. В чому полягає особливість Українського Ренесансу кінця XVI – першої третини XVII ст.?
29. Дайте характеристику культурного надбання Запорозької січі.
30. Проведіть аналіз розвитку освіти та наукових знань в Україні в XIV – першій половині XVII ст.
31. Поясніть суть української культури епохи козацької держави.
32. Розкрийте значення Києво-Могилянської академії як осередку духовної культури українського народу.
33. Дайте характеристику українського бароко другої половини XVII–XVIII ст.
34. Опишіть становлення, розвиток й традиції книгодрукування в Україні та його культурологічне значення.
35. Дайте оцінку усній народній творчості як елементу духовної культури українського народу.
36. Поясніть значення релігійної та культурно-просвітницької діяльності П. Могили.
37. Дайте характеристику козацьким літописам як пам'ятки духовної культури України.
38. Визначте характерні риси та культурологічне значення козацького бароко.
39. В чому суть полемічної літератури кінця XVI – першої половини XVII ст.?
40. Дайте характеристику ролі гетьмана І. Мазепа в українській культурі.
41. Зробіть аналіз творчого внеску Г. Сковороди в духовну культуру українського народу.
42. Розкрийте суть культурно-національного відродження другої половини XVII – початку XVIII ст.
43. Прокоментуйте реакційну політику імперської влади щодо української культури в другій половині XVIII–XIX ст.
44. Дайте оцінку особливостям дворянського періоду національно-культурного відродження.
45. Назвіть характерні ознаки народницького періоду національно-культурного відродження.
46. Визначте характерні риси та роль декабристів і масонів у розвитку української культури.
47. В чому полягає суть модерністського періоду національно-культурного відродження?
48. Прокоментуйте причини, характерні риси та роль національно-культурного відродження в Галичині.
49. Дайте характеристику етапів національно-культурного відродження XIX ст.
50. В чому полягала мета та діяльність Кирило-Мефодіївського товариства?
51. Дайте оцінку ролі української греко-католицької церкви у національно-культурному відродженні Галичини.
52. Визначте основні напрями діяльності «Руської трійці» на ниві національно-культурного відродження Галичини.
53. Дайте характеристику процесу становлення та розвитку нової української літератури.
54. Прокоментуйте причини та наслідки переслідування української мови імперською владою у XIX ст.
55. Наведіть приклади та характерні риси національно-культурного руху в другій половині XIX ст.
56. В чому особливість розвитку української культури кінця XIX – початку XX ст.?
57. Дайте характеристику українській художній літературі XIX – початку XX ст.
58. Опишіть успіхи в драматургії та театральному мистецтві XIX – на початку XX ст.
59. Проведіть аналіз досягнень суспільних і природничих наук XIX – на початку XX ст.
60. Дайте характеристику розвитку музичної культури XIX – на початку XX ст.
61. Прокоментуйте здобутки української культури на шляху її національного відродження 1917–1920 рр.
62. В чому полягала суть політики коренізації та її наслідки для української культури?

63. Назвіть особливості та характерні риси культурного розвитку інших народів та національностей України в 1920–30-х рр.
64. Визначте причини, суперечності та наслідки національно-культурного піднесення 1920–1930-х рр.
65. Дайте оцінку впливу політичних процесів 1920–1930-х рр. на розвиток української культури.
66. Проведіть аналіз здобутків та причин трагічних сторінок української культури першої третини ХХ ст.
67. Прокоментуйте значення ідеологізація культурного життя радянської доби та її наслідки.
68. Розкрийте суть творчого методу радянської культури «соціалістичний реалізм».
69. В чому полягав тоталітарний наступ на українську національну культуру та її представників?
70. Прокоментуйте визначальні фактори розвитку культури України впродовж ХХ ст.
71. Дайте характеристику розвитку культури в Україні часів хрущовської «відлиги».
72. Проведіть аналіз внеску та значення «шестидесятників» у розвиток української культури.
73. Дайте оцінку творчості діячів української культури в еміграції.
74. Визначте роль та значення представників дисидентський руху в розвитку української культури.
75. Прокоментуйте положення української культури у період перебудовних процесів.
76. Дайте характеристику основних культурних тенденцій в Україні періоду незалежності.
77. Прокоментуйте причини духовного оновлення українського народу в умовах розбудови суверенної української держави.
78. В чому суть сучасного українського національно-культурного відродження?
79. Проведіть аналіз законодавчих актів України щодо розвитку культури.
80. Опишіть чинники розвитку української культури та її перспективи.
81. Розкрийте роль музеїв та історико-культурних заповідників в розвитку культури українського народу.
82. Дайте оцінку основним напрямам сучасного мистецтва та його місцю в світовій культурі.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Безваршук Ж. О. Історія культури в термінах і назвах: Словник-довідник. – К., 2003.
2. Бокань В., Пальовий Л. Історія культури України. – К., 1998.
3. Грушевський М. С. Історія української літератури: У 2-х т. – К., 1993.
4. Дмитренко М. К. Українська фольклористика: акценти сьогодення. – К.: Видавництво «Сталь», 2008.
5. Дрожжина С. В. Культурна політика сучасної полікультурної України: соціально-філософський та правовий аспекти. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005.
6. Етнокультурний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії / Відп. ред Ю. Римаренко, І. Курас. – К., 1993.
7. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
8. Історія української культури: Зб. Матеріалів і документів / Упоряд. Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін. – К., 2000.
9. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Гол. ред. Б. Е. Патон, Г. Д. Верес, І. Ф. Курас та ін. – К., 2001–2005.
10. Історія української художньої культури: Підручник для студентів. – Х., 1999.
11. Культура українського народу. – К., 1994.
12. Культура українського народу: Навч. посіб. / В. М. Русанівський та ін. – К., 1994.
13. Культурне відродження в Україні: історія і сучасність. – Львів, 1993.
14. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
15. Марченко М. І. Історія української культури з найдавніших часів і до середини XVII ст. – К., 1961.
16. Нельговський Ю. П., Степовик Д. В., Членова Л. Г. Українське мистецтво від найдавніших часів до початку ХХ ст. – К., 1976.

17. Нікітін В., Кузьменко М., Кузьменко О. Культурна політика в Україні: гуманітарна безпека, мова, освіта. – К.: Оптима, 2007.
18. Огієнко І. Українська культура. – К., 1991.
19. Попович М. В. Нарис історії культури України. – К., 2001.
20. Семчишин М. Тисяча років української культури. – Львів, 1993.
21. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посіб. / За ред. С. О. Черепанової. – Львів, 1994.
22. Українська культура: Лекції / За ред. Д. Антоновича. – К., 1993.
23. Українська художня культура: Навч. посіб. / За ред. І. Ф. Лященко. – К., 1996.
24. Шейко В. М., Богуцький Ю. П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.). – К.: Генеза, 2005.

Допоміжні джерела

1. Аксиома для нащадків. Українські імена у світовій науці. – Львів, 1992.
2. Андрусак М. Гетьман Іван Мазепа як культурний діяч. – К., 1991.
3. Асєєв Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К., 1980.
4. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини ХVІІ–ХVІІІ ст. – К., 1988.
5. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
6. Воропай О. Звичайі нашого народу. – К., 1991. – Ч.1–2.
7. Голубенко П. Україна і Росія в світлі культурних взаємин. – К., 1993.
8. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
9. Європейське відродження та українська література ХІV–ХVІІІ ст. / За ред. О. Мишанич. – К., 1993.
10. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
11. Жолтовський П. М. Український живопис ХVІІ–ХVІІІ ст. – К., 1973.
12. Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в ХVІ–ХVІІІ ст. – К., 1983.
13. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в ХVІ–ХVІІІ ст. – Львів, 1971.
14. Знойко О. П. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
15. Зотов В. М., Клімачова А. В., Таран В. О. Українська та зарубіжна культура. 16. Словник культурологічних термінів: Навчальний посібник. – К., 2009.
16. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль у розвитку української культури ХVІ–ХVІІІ ст. – К., 1969.
17. Ісаєвич Я. Д. Джерела з історії української культури доби феодалізму (ХVІ–ХVІІІ ст.). – К., 1972.
18. Ісаєвич Я. Д. Україна давня і нова: народ, релігія, культура. – Львів, 1996.
19. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. – К., 1995.
20. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ століть. Соціально-політичний портрет. – К., 1993.
21. Касьянов Г. В. Українська інтелігенція 1920-х – 30-х років: соціальний портрет та історична доля. – К., 1992.
22. Касьянов Г., Даниленко В. Сталінізм і українська інтелігенція (20–30-ті рр.). – К., 1991.
23. Київська Русь: культура, традиції. – К., 1982.
24. Кирило-Мефодіївське товариство. Т. 1. – К., 1990.
25. Коваленко А. Н. Передвижники и Украина. – К., 1995.
26. Кручек О. А. Становлення державної політики УРСР у галузі національної культури. – К., 1996.
27. Культурне Відродження в Україні: історія і сучасність. – Тернопіль, 1993.
28. Культурне життя в Україні (західні землі). – К., 1994.
29. Лобачевський Б. В., Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини ХІХ ст. – початку ХХ ст. – К., 1989.
30. Макаров А. М. Світло українського бароко. – К., 1994.
31. Макарчук С. А. Український етнос (Виникнення та історичний розвиток). – К., 1992.

32. Маланюк Е. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
33. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. – К., 1996.
34. Нариси історії української інтелігенції: У 3-х т. – К., 1994.
35. Нічик В. М., Литвинов В. Д. Стратій Я. Н. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні (XVI – початок XVII ст.). – К., 1990.
36. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України. – К., 1997.
37. Овсійчук В. А. Майстри українського бароко. – К., 1991.
38. Огієнко І. Історія українського друкарства. – К., 1994.
39. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К., 1995.
40. Огієнко І. Українська церква. Нариси історії української православної церкви. – К., 1993.
41. Петров В. Діячі української культури. 1920–1940 рр.: Жертви більшовицького терору. – К., 1992.
42. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.). Нариси. – К., 1991.
43. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян. – М., 1994.
44. Рубльов О. С., Черненко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. 20–50-ті рр. XX ст. – К., 1994.
45. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
46. Свенціцька В. І., Сидор О. Ф. Спадщина віків. – Львів, 1990.
47. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
48. Сергієнко Г. Я. Т. Г. Шевченко і Кирило-Мефодіївське братство. – К., 1983.
49. Смолій В. А., Гуржій О. І. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
50. Стан культурної сфери та культурної політики в Україні (Аналітичний огляд). – К., 1995.
51. Толочко П. П. Київська Русь. – К., 1996.
52. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – К., 1992.
53. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
54. Ульяновський В. І. Релігія і духовна спадщина минулого. – К., 1969.
55. Федченко П. М. Михайло Драгоманов. Життя і творчість. – К., 1991.
56. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
57. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. – К., 1991.
58. Чмихов М. О. Давня культура: Навчальний посібник. – К., 1994.
59. Чоповський В. Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні (1918–1939). – Львів, 1993.
60. Юрчук В. І. Культурне життя в Україні у повоєнні роки: світло й тіні. – К., 1995.